

Διαρθρωτικές πολιτικές για τη ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα

Η επιστροφή της Βιομηχανικής Πολιτικής και η σύζευξη της με τις Δημόσιες Πολιτικές για την ΕΤΑΚ (Έρευνα, Τεχνολογική Ανάπτυξη και Καινοτομία) και την Επιχειρηματικότητα εντάσεως γνώσης στις αρχές του 21^{ου} αιώνα

Γιάννης Καλογήρου, Καθηγητής ΕΜΠ

Δρ. Χαράλαμπος Χρυσομαλλίδης

ΕΚΔΔΑ, 4 Απριλίου 2017

Ξεμπλέκοντας το μυστήριο της οικονομικής μεγέθυνσης

- Η οικονομική μεγέθυνση: μια διεργασία που εμπεριέχει τη **συνεξέλιξη**
 - τεχνολογιών,
 - Θεσμών [οργανώσεις, αλλά και νόμοι, κανόνες, κοινωνικές νόρμες..], και
 - βιομηχανικών (παραγωγικών) δομών.
- Αποτυχίες της **αγοράς (market failure)**.
- Αποτυχίες του κράτους (**government failure**).
- Συστημικές αποτυχίες (**system failure**).
- Αποτυχίες της παραγωγής (**output failure**)
- Δημιουργία και διαμόρφωση **τεχνολογικών τάσεων και αγορών** (The **Entrepreneurial and Innovative State**, Technological Waves, Creating and Shaping markets).

Η οικονομία μιας χώρας στην παγκόσμια οικονομία

- «Η οικονομία μιας χώρας είναι σαν το **ιστιοφόρο** στη θάλασσα. Για να πηγαίνουν τα πράγματα καλά χρειάζονται: **αέρας, πανιά, τιμόνι**. Ο αέρας που φυσάει στα πανιά είναι το **κίνητρο** (το ενδιαφέρον). Τα πανιά είναι το **παραγωγικό- επιχειρηματικό σύστημα**. Το τιμόνι είναι η **κρατική διεύθυνση**» (Βασίλι Λεόντιεφ, Κάτοχος βραβείου Νόμπελ, 1989)

Ο οικονομικός ρόλος του κράτους: Η σχέση κράτους αγοράς διαμορφώνεται ιστορικά

- **«Η κατανομή των λειτουργιών μεταξύ του κράτους και του ιδιωτικού τομέα είναι λιγότερο το αποτέλεσμα της επικράτησης μιας καθαρής οικονομικής θεωρίας και περισσότερο το αποτέλεσμα μιας ιστορικής διεργασίας που περιλαμβάνει πολύπλοκα φαινόμενα κοινωνικής εκμάθησης ατόμων, φορέων και ομάδων που συνδέονται με κοινωνικές και πολιτικές συγκρούσεις» (Chris Freeman, 1989).**

Η ιστορική εξέλιξη της σχέσης **κράτους** και **αγοράς**: Οικονομική πραγματικότητα και οικονομικές αντιλήψεις

- Ανταγωνισμός μεταξύ **ατομικών** και **μικρών επιχειρήσεων** → «Ο πλούτος των εθνών» Adam Smith (1776)-→ «Laisser-faire”, **Το κράτος νυχτοφύλακας**, έως τις αρχές του 19^{ου} αιώνα.
- Το πρόβλημα του “**catching up**” στον διεθνή ανταγωνισμό (η Γερμανία επιχειρεί να προσεγγίσει την προπορευόμενη Βρετανία)/ (Friedrich List, 1841, «Το εθνικό σύστημα πολιτικής οικονομίας»)→ Το κράτος ως **συντονιστής** της διεργασίας «catching-up” (ενεργός πολιτική εκβιομηχάνισης και μεταφοράς τεχνολογίας). Στα τέλη του 19^{ου} αιώνα, το κράτος μεγαλώνει αν και ακόμη μικρό σε σχέση με τα δεδομένα του 20^{ου} αιώνα.

Η ιστορική εξέλιξη της σχέσης κράτους και αγοράς: Οικονομική πραγματικότητα και οικονομικές αντιλήψεις

- Επανάσταση στην καθυστερημένη τσαρική Ρωσία → Κεντρικός Σχεδιασμός στην Σοβιετική Ένωση και **πενταετή πλάνα** με στόχο τη γρήγορη και βίαιη **εκβιομηχάνιση**.
- Οικονομική κρίση του 1929... →
 - **J.M. Keynes**: Όταν η οικονομική δραστηριότητα επιβραδύνεται, προκειμένου να διατηρηθεί η απασχόληση, τα κράτη πρέπει να **αυξήσουν** τις **δημόσιες δαπάνες** (π.χ. δημόσια έργα)- έστω και αν δημιουργούνται ελλείμματα- καθώς ο ιδιωτικός τομέας δεν μπορεί να επενδύσει επαρκώς για να βγάλει την οικονομία από την ύφεση. [Αντίστοιχα, **μείωση των φόρων** των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων ώστε να αυξήσουν τις δαπάνες τους που θα δώσουν ώθηση στην οικονομική δραστηριότητα].

Η ιστορική εξέλιξη της σχέσης κράτους και αγοράς: Οικονομική πραγματικότητα και οικονομικές αντιλήψεις

- Ο πρόεδρος των ΗΠΑ Franklin Delano **Roosevelt** (FDR) και η πολιτική του **New Deal** ως απάντηση στη **Μεγάλη Ύφεση** που ξεκίνησε το 1929. Πρόκειται για μια σειρά **οικονομικών προγραμμάτων** που υλοποιήθηκαν στις ΗΠΑ κατά την περίοδο 1933-1936 που επεδίωκαν **τρεις στόχους** (τα “**3 Rs**”, δηλ. **Relief** (=ανακούφιση των ανέργων και των φτωχών), **Recovery** (ανάκαμψη της οικονομικής δραστηριότητας στα κανονικά επίπεδα), and **reform** (μεταρρύθμιση του χρηματοπιστωτικού συστήματος για αποτροπή επανάληψης της μακροχρόνιας ύφεσης).

To New Deal

- Η πολιτική του New Deal στηρίχθηκε σε μια **μεγάλη κοινωνική συμφωνία** (με τη συμμετοχή και των εργατικών ενώσεων..)
- Η οικονομική κατάσταση **βελτιώθηκε**, αλλά η οικονομία δεν βγήκε οριστικά από την ύφεση έως την έναρξη του 2^{ου} Παγκοσμίου Πολέμου (σύμφωνα με ορισμένους επικριτές επειδή το κράτος δεν δαπάνησε αρκετά).
- Παρά ταύτα, η δεκαετία του 1930 στις ΗΠΑ ήταν μια από τις **τεχνολογικά προωθημένες περιόδους** της αμερικανικής οικονομίας.

Η ιστορική εξέλιξη της σχέσης κράτους και αγοράς: Οικονομική πραγματικότητα και οικονομικές αντιλήψεις

- Οικονομικός σχεδιασμός στη διάρκεια του πολέμου.
- Μεταπολεμική χρυσή περίοδος ανάπτυξης και ευημερίας (1945-70).
- Οι πετρελαϊκές κρίσεις και η βαθειά τομή στην παγκόσμια οικονομία (νέος διεθνής καταμερισμός εργασίας, διεθνοποίηση/ παγκοσμιοποίηση της οικονομίας και νέο τεχνικο-οικονομικό παράδειγμα) στη δεκαετία του 1970.
- Άνοιγμα των αγορών, απορρύθμιση. Μεταφορά του επίκεντρου στην Ασία. BRICs.
- Χρηματοπιστωτική κρίση (2007-2008) και κρίση στις δυτικές οικονομίες → Στις ΗΠΑ Οδήγησε σε αλλαγή παραδείγματος, στην Ευρώπη όμως?

Το εκκρεμές

- Η μετακίνηση του εκκρεμούς μεταξύ οικονομικού φιλελευθερισμού και δημόσιας παρέμβασης συνδέεται περισσότερο με αντιληπτές παρενέργειες (**αποτυχίες**)
- είτε της κρατικής οικονομικής δραστηριότητας/ ανάμειξης,
- είτε του υπερβολικού ανοίγματος στις δυνάμεις της αγοράς.

Το είδος της επιδιωκόμενης ανταγωνιστικότητας σε συνθήκες παγκοσμιοποίησης

- Αποκλειστική επικέντρωση στο κόστος εργασίας ή έστω στο μοναδιαίο κόστος εργασίας;
- Διαρθρωτική Ανταγωνιστικότητα; Και άλλοι παράγοντες παίζουν ρόλο στη θέση μιας οικονομίας στον διεθνή καταμερισμό εργασίας.

Η επιστροφή της βιομηχανικής πολιτικής στη δημόσια συζήτηση και στη δημόσια πολιτική των ανεπτυγμένων χωρών

- Η επιστροφή της βιομηχανικής πολιτικής προσδιορίζεται είτε από **φόβο** (παγκοσμιοποίηση, αποβιομηχάνιση, τεχνολογική εξέλιξη, ανεργία) είτε από **ελπίδα** (παραγωγική ανασυγκρότηση και ανάκαμψη, βιωσιμότητα, απασχόληση,..).
- Οι φούσκες στον «μη μεταποιητικό τομέα» (χρηματοπιστωτικός τομέας, κατασκευές και κατοικίες) τροφοδότησαν την κρίση και ιδίως στην Ευρώπη αναδεικνύεται η ανάγκη σύγχρονου, μεγαλύτερου και αναβαθμισμένου μεταποιητικού/ βιομηχανικού τομέα.
- Αυτοί που ασκούν κριτική στην έννοια της βιομηχανικής πολιτικής [«Τα οικονομικά της προσφοράς»] θεωρούν ότι η βελτίωση της μακρο-οικονομικής πολιτικής και οι γενικές μεταρρυθμίσεις για το άνοιγμα των αγορών αρκούν για να επανέλθει ο οικονομικός δυναμισμός.
- Άλλοι υποστηρίζουν μια παραδοσιακού τύπου συμβατική βιομηχανική πολιτική: άμεση παρέμβαση σε συγκεκριμένους **κλάδους** με τη δημιουργία **δημόσιων επιχειρήσεων ή/ και εθνικοποιήσεων**, ευνοϊκών όρων δανεισμού σε συγκεκριμένους κλάδους και κατηγορίες επιχειρήσεων, με επιδοτήσεις, φορολογικά κίνητρα, αναζωογόνηση προβληματικών επιχειρήσεων, προώθηση της δημιουργίας νέων επιχειρήσεων, δημιουργία νέων χρηματοπιστωτικών εργαλείων...

Βιομηχανική πολιτική ως κλαδική πολιτική

- Ο όρος **βιομηχανική πολιτική** περιγράφει ένα ευρύ φάσμα κρατικών στόχων και δράσεων για την προώθηση της οικονομικής αποδοτικότητας και της βιωσιμότητας συγκεκριμένων κλάδων της εγχώριας βιομηχανίας. Υποστηρίζει έναν ή περισσότερους κλάδους ή ομάδες επιχειρήσεων να προσαρμοστούν στις **μεταβολές** της τεχνολογίας, του ανταγωνισμού και της ζήτησης (**Βιομηχανική προσαρμογή**).

Τύποι βιομηχανικής προσαρμογής

- Πολιτικές με **κατεύθυνση την αγορά** (έμφαση στη λειτουργία των αγορών, τη σταθεροποίηση της μακροοικονομικής πολιτικής,..).
- **Προστατευτικές πολιτικές** (για συγκεκριμένους κλάδους ή/και για συγκεκριμένες επιχειρήσεις)
- Πολιτικές **επιτάχυνσης** των βιομηχανικών αλλαγών.
- Πολιτικές **βιομηχανικής προσαρμογής** σε σχέση με τον κύκλο ζωής ενός κλάδου.

Βιομηχανική πολιτική για τον 21^ο αιώνα (Dani Rodrik, Harvard University)

- Βασική επιδίωξη της βιομηχανικής πολιτικής να διευκολύνει μια οικονομία να **διαφοροποιηθεί** και να δημιουργήσει **νέες περιοχές συγκριτικών και ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων στο πλαίσιο του διεθνούς καταμερισμού εργασίας.**

Βιομηχανική πολιτική για τον 21^ο αιώνα (Dani Rodrik, Harvard University) [..συνεχ..]

- Δύο κίνδυνοι:
 - Ελλιπής πληροφόρηση του κράτους για τις πραγματικές επιχειρηματικές διεργασίες. Πολλές φορές το κράτος δεν γνωρίζει «τι δεν γνωρίζει».
 - Κίνδυνος προσοδοθηρίας και διακριτικής μεταχείρισης (ή/και διαφθοράς).
- Η βιομηχανική πολιτική ως μια **διεργασία** διαβούλευσης και συντονισμού στο πλαίσιο ενός **δικτύου** οικονομικών υποκειμένων και κοινωνικών εταίρων. Εμπεριέχει και την διεργασία **«δοκιμής και σφάλματος»**.

Βιομηχανική πολιτική για τον 21^ο αιώνα (Dani Rodrik, Harvard University) [..συνεχ..]

- Κατά την άσκηση της βιομηχανικής πολιτικής: Ούτε πλήρης αυτονόμηση του κράτους και απομόνωση από τα οικονομικά υποκείμενα, ούτε πλήρης ενσωμάτωσή του ή/ και ομηρεία του σε ιδιωτικά συμφέροντα.
- Κίνητρα, άρση αντικινήτρων και μηχανισμοί υποστήριξης και μάθησης. Γενικότερα ανάδειξη ευκαιριών και περιορισμών.
- Στοιχεία θεσμικής αρχιτεκτονικής.
- Αρχές σχεδιασμού.

Η θεσμική αρχιτεκτονική της βιομηχανικής πολιτικής

- Κατάλληλη θεσμική αρχιτεκτονική σημαντικότερη (?) από τις ορθές επιλογές.
- First-best policy in the wrong institutional setting vs. Second-best policy in an appropriate institutional setting.
- Προσδιορισμός της διαδικασίας vs. Προσδιορισμός του επιδιωκόμενου αποτελέσματος.

Στοιχεία θεσμικής αρχιτεκτονικής της βιομηχανικής πολιτικής

- Ισχυρή πολιτική διεύθυνση και πολιτική στήριξη στην κορυφή.
- Μηχανισμοί συντονισμού και συστήματα διαβούλευσης (μεταξύ των φορέων του δημοσίου, του ιδιωτικού/ επιχειρηματικού τομέα και της κοινωνίας).
- Μηχανισμοί διαφάνειας και λογοδοσίας.

Δέκα αρχές σχεδιασμού της βιομηχανικής πολιτικής, Dani Rodrik (Harvard Government School)

1. Κίνητρα πρέπει να παρέχονται μόνο σε νέες δραστηριότητες [νέες περιοχές εξειδίκευσης και όχι απλά με βάση το μέγεθος (?)].
2. Να διαμορφώνονται εκ των προτέρων σαφή κριτήρια συγκριτικής αξιολόγησης (benchmarks) για τον προσδιορισμό της επιτυχίας και της αποτυχίας (παραγωγικότητα, εξαγωγική επίδοση,..). Απασχόληση (?).
3. Να υπάρχει ενσωματωμένος όρος για την άρση της προστασίας μετά από συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.

Δέκα αρχές σχεδιασμού, Dani Rodrik (Harvard Government School) [..συνεχ..]

4. Η δημόσια ενίσχυση αφορά δραστηριότητες και όχι κλάδους (π.χ., τουρισμός, βιοτεχνολογία..). Ο στόχος της δημόσιας υποστήριξης είναι η ανάπτυξη συγκεκριμένων δραστηριοτήτων και όχι συγκεκριμένων κλάδων μέσω επενδύσεων σε κοινές υποδομές, προγραμμάτων κατάρτισης, ανάπτυξης κεφαλαίων επιχειρηματικών συμμετοχών, διαχείρισης ρίσκου.
5. Οι δραστηριότητες που επιδοτούνται πρέπει να έχουν σαφή δυνατότητα για **spillovers** (τεχνολογικά, πληροφοριακά) και **επιδείξιμες επιπτώσεις...**

Δέκα αρχές σχεδιασμού, Dani Rodrik (Harvard Government School) [..συνεχ..]

6. Η υλοποίηση να ανατίθεται σε φορείς με **δοκιμασμένες ικανότητες**.
7. Οι φορείς υλοποίησης πρέπει στενά να **παρακολουθούνται (monitoring)** από φορείς που έχουν σαφές ενδιαφέρον για την επίτευξη του αποτελέσματος και πολιτική εξουσιοδότηση στο υψηλότερο δυνατό επίπεδο.

Δέκα αρχές σχεδιασμού, Dani Rodrik (Harvard Government School) [..συνεχ..]

8. Οι δημόσιοι λειτουργοί πρέπει να διατηρούν **κανάλια επικοινωνίας** με τους επιχειρηματικούς φορείς, τους επενδυτές, τους κοινωνικούς φορείς και άλλους εμπλεκόμενους προκειμένου να διαμορφώνουν μια **καλή βάση ενημέρωσης** για τις επιχειρηματικές εξελίξεις, χωρίς την οποία στέρεες αποφάσεις δεν μπορούν να ληφθούν.

Δέκα αρχές σχεδιασμού της βιομηχανικής πολιτικής, Dani Rodrik (Harvard Government School) (..συνεχ..)

9. Ακόμη και η βέλτιστη στρατηγική ανακάλυψης του παραγωγικού δυναμικού μιας χώρας **αναπόφευκτα** περιλαμβάνει και σφάλματα και **ορισμένες από τις προωθούμενες δραστηριότητες θα αποτύχουν**. Ο στόχος δεν είναι τόσο η ελαχιστοποίηση των πιθανοτήτων να συμβούν σφάλματα (“picking the wrong industries”) που είναι αναπόφευκτο, αλλά **να ελαχιστοποιηθεί το κόστος των σφαλμάτων**.

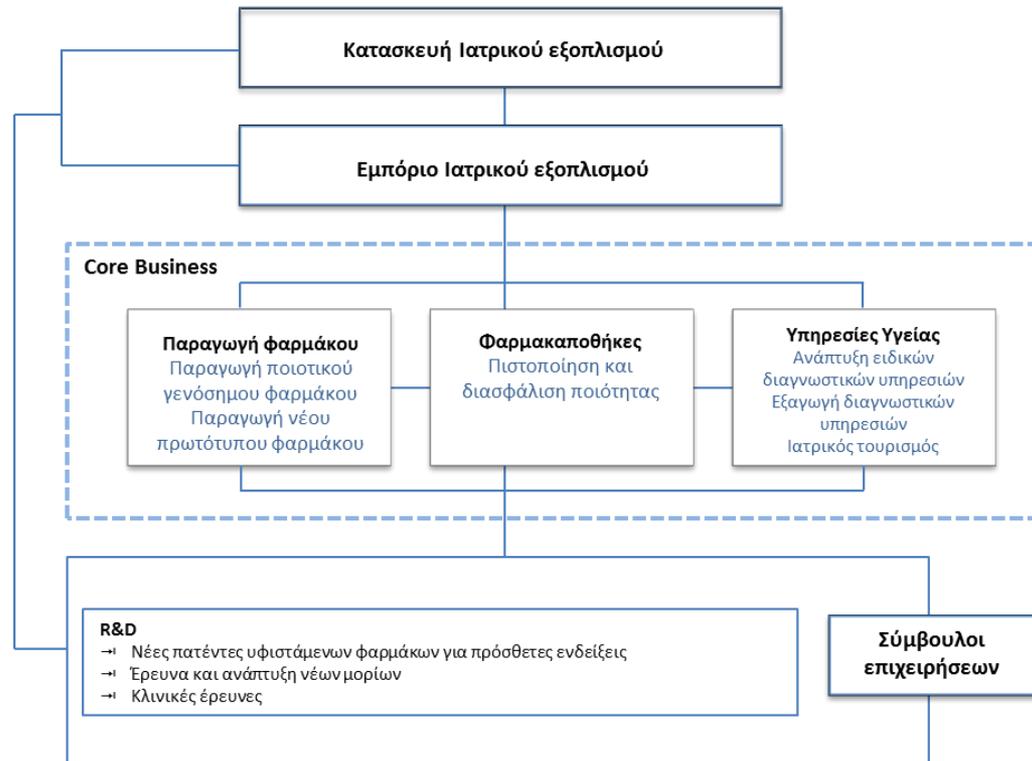
Δέκα αρχές σχεδιασμού της βιομηχανικής πολιτικής,
Dani Rodrik (Harvard Government School) (..συνεχ..)

10. Υπάρχει ένας κύκλος της βιομηχανικής πολιτικής που είναι συνεχής. Ορισμένες από τις δράσεις της βιομηχανικής πολιτικής θα απαλειφθούν στη διάρκεια του χρόνου ενώ άλλες νέες θα συμπεριληφθούν. Οι φορείς άσκησης και υλοποίησης της βιομηχανικής πολιτικής πρέπει να έχουν την ικανότητα να ξαναανακαλύπτουν τον εαυτό τους και να **ανανεώνονται.**

Από την κλαδική πολιτική στην πολιτική ενίσχυσης οικοσυστημάτων

- Έμφαση στην **αλυσίδα αξίας**. Εμπλοκή των παραγωγών, των χρηστών, των φορέων παραγωγής γνώσης, των χρηματοδοτικών μηχανισμών, των ρυθμιστικών φορέων κ.α.
- Παραδείγματα από τον ελληνικό και τον διεθνή χώρο.

Παραγωγική Αλυσίδα Υγείας

Υγεία

Διευκολυντικό

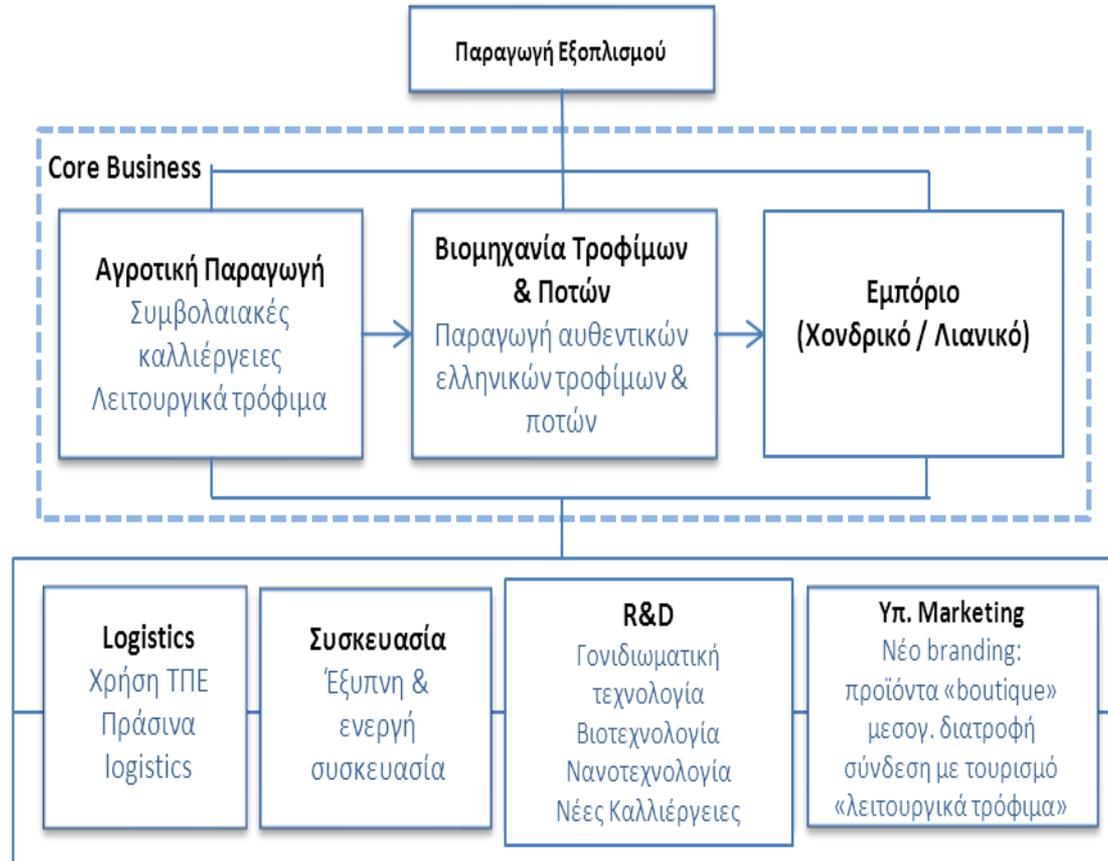
Μακροοικονομικό περιβάλλον
Τεχνολογία

Νομικό/Θεσμικό πλαίσιο
Φυσικό Περιβάλλον

Actors	Πανεπιστήμια	Φαρμακοβιομηχανίες Βιομηχανίες ιατρικών συσκευών μηχανημάτων και εξοπλισμού	Φαρμακευτικοί συνεταιρισμοί Φαρμακαποθηήκες Φαρμακεία Καταστήματα λιανικού εμπορίου μηχανημάτων & ιατρικού εξοπλισμού	Ιδιώτες Ιατροί Ιδιωτικά & Δημόσια Νοσοκομεία Φυσικοθεραπευτήρια Διαγνωστικά κέντρα Ασφαλιστικές εταιρείες
--------	--------------	--	--	--

Παραγωγική Αλυσίδα Τροφίμων και βιο-αγροδιατροφής

Αγρο-βιο-διατροφή & τρόφιμα

Διευκολυντικό περιβάλλον

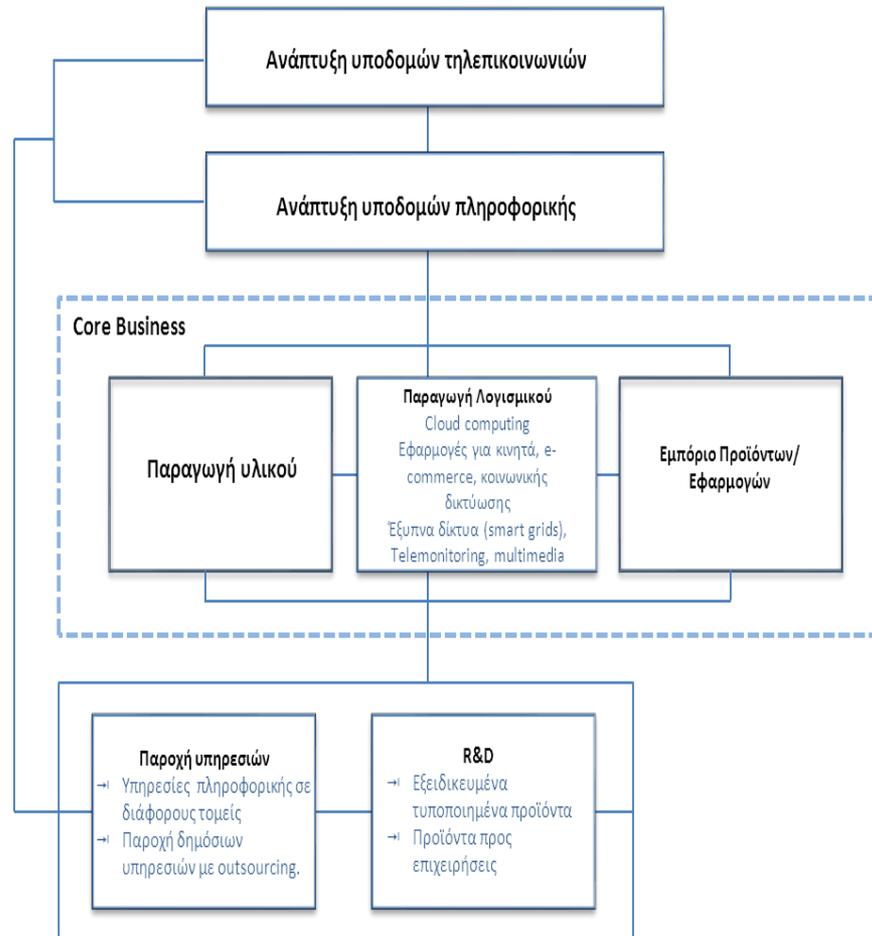
Μακροοικονομικό περιβάλλον
Τεχνολογία

Νομικό/Θεσμικό πλαίσιο
Φυσικό Περιβάλλον

Actors	Γεωργοί Γεωπόνοι Κτηνοτρόφοι Κτηνίατροι	Παραγωγοί Τυποποιητές	Χονδρέμποροι	Σουπερμαρκετ Παντοπωλεία Μαναβικά
Διαδικασίες	Καλλιέργεια Συλλογή Μεταφορά	Καθαρισμός Τεμαχισμός Θέρμανση/Ψύξη/Ξήρανση κτλ Ποιοτικός έλεγχος Τυποποίηση Συσκευασία Αποθήκευση Μεταφορά	Αποθήκευση Ανασυσκευασία Προώθηση Διαφήμιση Διανομή	Διαφήμιση Πώληση

ΤΠΕ

Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών

Διευκολυντικό

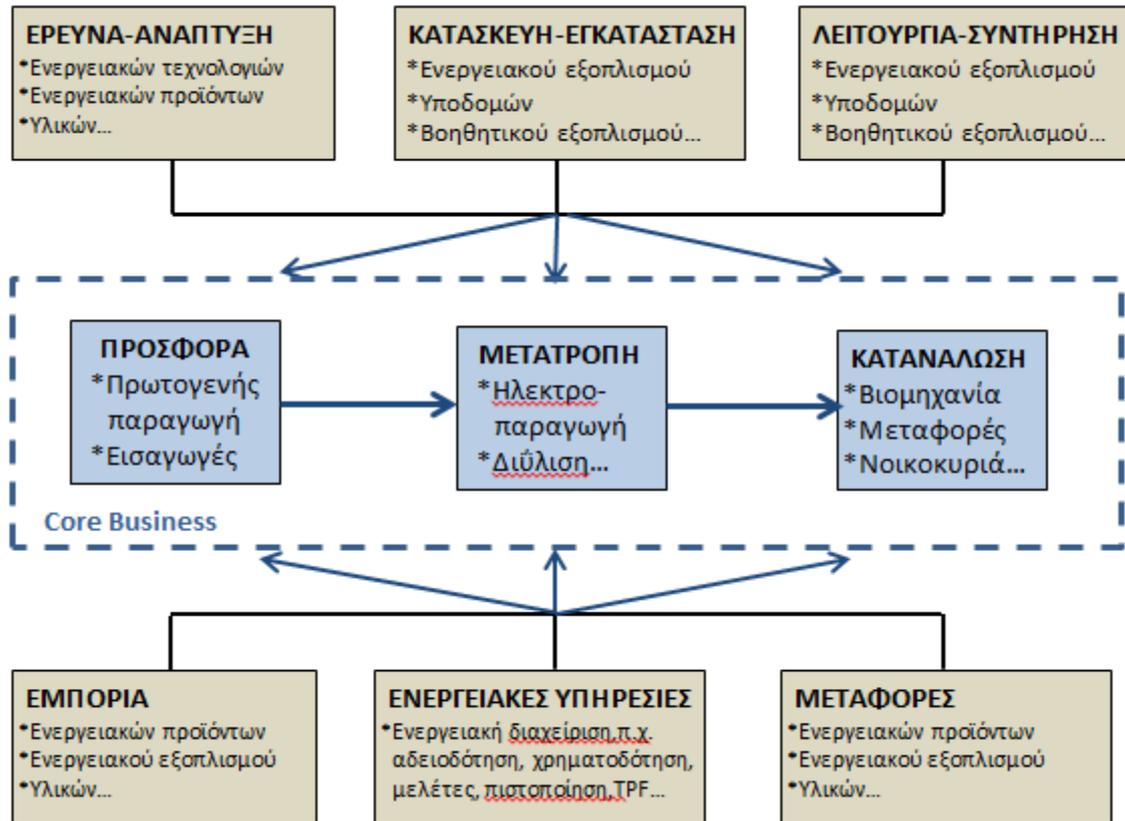
Μακροοικονομικό περιβάλλον
Τεχνολογία

Νομικό/Θεσμικό πλαίσιο
Φυσικό Περιβάλλον

Actors	Πανεπιστήμια	Βιομηχανία παραγωγής υλισμικού Βιομηχανία παραγωγής λογισμικού	Καταστήματα χονδρικής/λιανικής πώλησης	Συμβουλευτικές επιχειρήσεις
Διαδικασίες	Έρευνα και Ανάπτυξη για νέα προϊόντα	Παραγωγή υλισμικού/λογισμικού Συναρμολόγηση Ανανέωση λογισμικού Έκδοση αδειών χρήσης	Προώθηση Διαφήμιση Διανομή	Εγκατάσταση Εκπαίδευση Συντήρηση Αναβάθμιση

Ενεργεια

Η εξέλιξη της σύγχρονης βιομηχανικής πολιτικής: Η μετατόπιση της έμφασής της από την υποστήριξη **κλάδων** και «**εθνικών πρωταθλητών**» στην προώθηση της καινοτομίας (L. Soete UNIMERIT, C. Edquist, CIRCLE, Lund University)

- Αλλαγή της έμφασης: Από τον ισχυρό **κλαδικό** προσανατολισμό στην προώθηση της **καινοτομίας** (στα τελευταία 20 χρόνια).
- Αρχικά στη μεταπολεμική Ευρώπη η βιομηχανική πολιτική ήταν ένας βασικός πυλώνας της οικονομικής πολιτικής. Αναφερόταν στην **υποστήριξη ενός διαρθρωτικού μετασχηματισμού των εθνικών οικονομιών με επίκεντρο σημαντικούς βιομηχανικούς κλάδους** (παραδοσιακή βαρειά βιομηχανία όπως χαλυβουργία, εξόρυξη άνθρακα). Αντίστοιχες πρωτοβουλίες σε ευρωπαϊκό επίπεδο όπως η δημιουργία της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ) που ιδρύθηκε το 1952 και λειτούργησε έως το 2001.

Η εξέλιξη της σύγχρονης βιομηχανικής πολιτικής (...συνεχ..)

- Η διαχείριση των κρατικών προμηθειών για την ενίσχυση της εγχώριας βιομηχανίας και των αντίστοιχων εθνικών πρωταθλητών.
- Η σχέση των δημόσιων επιχειρήσεων ηλεκτρισμού, τηλεπικοινωνιών, σιδηροδρόμων κ.α. με τις αντίστοιχες εγχώριες βιομηχανικές επιχειρήσεις κατασκευής εξοπλισμού.
- Ο ρόλος των αμυντικών προμηθειών

Η εξέλιξη της σύγχρονης βιομηχανικής πολιτικής

- Στη συνέχεια- με την ανάδυση νέων βιομηχανικών δυνάμεων και τις αλλαγές στο διεθνές εμπόριο (γύροι της GATT για την απελευθέρωση του διεθνούς εμπορίου) → η βιομηχανική πολιτική κυριαρχείται από την **υποστήριξη της διεθνούς προσαρμογής** ενός μεγάλου αριθμού κλάδων από τη χαλυβουργία και την εξόρυξη του άνθρακα έως πιο παραδοσιακούς κλάδους εντάσεως εργασίας (ενδύματα, κλωστοϋφαντουργία) που υφίστανται την πίεση του διεθνούς ανταγωνισμού (χρηματοδοτική υποστήριξη για συγχωνεύσεις, στήριξη της απασχόλησης,..).
- Ταυτόχρονα, από τα μέσα της δεκαετίας του 1980, προωθείται η **ευρωπαϊκή πολιτική για την Ενιαία Αγορά του 1992 (απομάκρυνση των φραγμών του εμπορίου στην Ευρώπη, ευρωπαϊκή βιομηχανική εξειδίκευση, βελτίωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής βιομηχανίας)**.
- Από τη δεκαετία του 1990, βιομηχανική πολιτική → **οριζόντιες πολιτικές και πολιτική για την καινοτομία.**

Δέκα σημαντικές δραστηριότητες που συνδέονται με την καινοτομία (ταξινόμηση του C. Edquist)

A) Παροχή εισροών γνώσης στη διεργασία παραγωγής καινοτομιών

1. **Ενίσχυση της ETA (RTD)** για τη δημιουργία νέας γνώσης, ιδιαίτερα στις φυσικές επιστήμες, στις επιστήμες του μηχανικού και τις επιστήμες της υγείας (ευρωπαϊκός στόχος Δαπάνες για ETA=3% ΑΕΠ, Ελλάδα=1.5% ΑΕΠ).
2. **Οικοδόμηση ικανοτήτων** (παροχή εκπαίδευσης και κατάρτισης, δημιουργία ανθρώπινου κεφαλαίου, παραγωγή και αναπαραγωγή δεξιοτήτων) για το ανθρώπινο δυναμικό που μπορεί να αξιοποιηθεί σε ερευνητικές δραστηριότητες και δραστηριότητες που συνδέονται με την παραγωγή καινοτομιών.

Δέκα σημαντικές δραστηριότητες που συνδέονται με την καινοτομία (...συνεχ...)

B) Ενίσχυση της ζήτησης που μπορεί να προκαλέσει καινοτομίες

3. Δημιουργία αγορών νέων προϊόντων (πολιτική **lead users**).

4. Προδιαγραφές και πρότυπα για νέα προϊόντα.

Αξιοποίηση των **κρατικών προμηθειών** (π.χ. Procurement greening)

Δέκα σημαντικές δραστηριότητες που συνδέονται με την καινοτομία (...συνεχ...)

Γ) Δημιουργία νέων «θεσμών και οργανωτικών μορφωμάτων»

5. **Νέες επιχειρήσεις, νέοι ερευνητικοί φορείς, νέοι φορείς άσκησης πολιτικής**
6. **Δικτυώσεις οργανισμών και επιχειρήσεων.**
7. **Νέες νομοθετικές και οργανωτικές ρυθμίσεις** (νόμοι για τα πνευματικά δικαιώματα, φορολογική νομοθεσία, κανονισμοί για το περιβάλλον, την ενεργειακή κατανάλωση, την υγιεινή και ασφάλεια, επιδοτούμενα ερευνητικά προγράμματα).

Δέκα σημαντικές δραστηριότητες που συνδέονται με την καινοτομία (...συνεχ...)

Δ) Υποστηρικτικές υπηρεσίες για τις καινοτόμες επιχειρήσεις

8. **Εκκολαπτήρια** επιχειρήσεων (incubators).
9. **Χρηματοδοτικοί μηχανισμοί** που διευκολύνουν την εμπορική αξιοποίηση της παραγόμενης γνώσης και τη διάχυσή της.
10. Παροχή **συμβουλευτικών υπηρεσιών** σχετικών με καινοτόμες δράσεις (μεταφορά τεχνολογίας, εμπορική πληροφόρηση, νομικές συμβουλές).

Η βιομηχανική πολιτική στο πλαίσιο ενός συστήματος δημόσιων πολιτικών για την ανάπτυξη

- Σύνθετα και πολυπαραγοντικά προβλήματα απαιτούν σύνθετες απαντήσεις.
- Συστημικός χαρακτήρας.
- Σύστημα διασυνδεδεμένων πολιτικών.
- Συνολικός σχεδιασμός και συντονισμός της αποκεντρωμένης υλοποίησης.

Η σύζευξη εθνικών, περιφερειακών και ευρωπαϊκών πολιτικών

- Η στρατηγική της Λισσαβώνας (2000-2010)
- Η ευρωπαϊκή πολιτική για την έρευνα (1984-..): Από την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής βιομηχανίας στον ευρωπαϊκό χώρο έρευνας.
- Πολιτικές συνοχής.
- Έξυπνη εξειδίκευση (RIS3).
- Ευρώπη 2020: Ευφυής, διατηρήσιμη και συνεκτική οικονομική μεγέθυνση (smart, sustainable, inclusive growth).

Η επάνοδος μιας σύγχρονης βιομηχανικής (τεχνολογικής) πολιτικής

- Αναγνώριση της σημασίας της βιομηχανικής/μεταποιητικής δραστηριότητας και στις ευρωπαϊκές οικονομίες.
- Η Βιομηχανική πολιτική ως ευρύτερη διαρθρωτική πολιτική που υποστηρίζει μια αναπτυξιακή πολιτική σε συνθήκες παγκοσμιοποίησης (όχι απλά ανταγωνιστικότητα τιμών, αλλά διαρθρωτική ανταγωνιστικότητα)
- Επένδυση στη γνώση και τον ανθρώπινο παράγοντα
- Οι 4 πυλώνες της ανάπτυξης:
 - Πολιτικές για την Ε&Α, Τεχνολογία, Καινοτομία και τη Διάχυση της Τεχνολογίας (STID policies). Στο πλαίσιο αυτό, Λειτουργική Αξιοποίηση των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών παντού και για όλους. Ανοιχτές τεχνολογίες. Δημόσια προσβάσιμο / διαθέσιμο απόθεμα γνώσης.

Η επάνοδος μιας σύγχρονης βιομηχανικής (τεχνολογικής) πολιτικής

- Επένδυση, Ανάπτυξη και Διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού (Εκπαίδευση σε όλες τις βαθμίδες, Κατάρτιση, Δια Βίου Μάθηση).
- Σύστημα Πολιτικών ή Πλατφόρμα πολιτικών για την προώθηση της Καινοτόμου Επιχειρηματικότητας ή της Επιχειρηματικότητας εντάσεως γνώσης ή της Επιχειρηματικότητας υψηλής ποιότητας και υψηλού δυναμικού.
- Συγκρότηση ενός ευφυούς και με λειτουργικές και επιχειρησιακές δυνατότητες και ικανότητες.